

Zelfstandige? Dit moet u weten ...

Meer info

Zelfstandige zijn, is geen nattevingerwerk! Uw eerste stap op die weg is u aansluiten bij ons Sociaal Verzekeringsfonds.
Welke rechten en plichten hebt u? Wij zetten ze voor u op een rijtje.

1. Wie is zelfstandige?

- Een zelfstandige is elke persoon die, in België, een beroepsbezigheid uitoefent zonder gebonden te zijn door een arbeidsovereenkomst of een statuut. De uitgeoefende activiteit moet van professionele aard zijn (een herhaalde daad waaruit de steller zijn bestaansmiddelen wil halen, zonder dat er noodzakelijkerwijze winst uit voortvloeit).
- De helper is iedere persoon die een zelfstandige bijstaat of vervangt bij de uitoefening van zijn beroep, zonder aan deze verbonden te zijn door een arbeidsovereenkomst. Hij is pas onderworpen aan het sociaal statuut voor zelfstandigen vanaf 1 januari van het jaar waarin hij 20 wordt, behalve als hij voor die datum huwt. In dat geval moet hij zich aansluiten vanaf het burgerlijk kwartaal van zijn huwelijk.
- De meewerkende partner die geen eigen rechten behoudt op het vlak van sociale zekerheid, moet zich ook aansluiten en kan, behalve uitzondering, dezelfde voordelen als zijn partner genieten.
- De lasthebber van een vennootschap wordt als zelfstandige beschouwd. Als hij zijn mandaat echter gratis uitoefent, kan hij onder bepaalde voorwaarden niet moeten aansluiten.
- De werkende vennoot/aandeelhouder, al dan niet lasthebber, wordt altijd als zelfstandige beschouwd.

2. In hoofdberoep of in bijberoep

De zelfstandige activiteit die samen met een andere beroepsbezigheid wordt uitgeoefend, wordt als activiteit in bijberoep beschouwd als de andere activiteit een pensioenrecht opent in een ander sociaalzekerheidssysteem.

Dat is het geval voor een activiteit:

- Die bezoldigd wordt of die onder een statutair stelsel valt (ambtenaar, ...) en die minstens de helft van het aantal werkuren dekt die een werknemer presteert die voltijds in dienst is in dezelfde vennootschap (of in dezelfde bedrijfstak)
- Van benoemde leerkracht die minstens 6/10den van het werkrooster dekt, dat bepaald is voor de toekenning van een volledig loon.

Let op: het opnemen van verlof zonder wedde kan ertoe leiden dat u wordt beschouwd als zelfstandige in hoofdberoep.

Bepaalde situaties zijn gelijkgesteld, onder voorwaarden, met de uitoefening van een andere beroepsbezigheid.

Voorbeelden: het tijdskrediet, de inning van ziekenfonds- of verbrekingsvergoedingen, pensioen, ...

Opgelet, de werkloze kan, onder bepaalde zeer strenge voorwaarden, een zelfstandige activiteit uitoefenen, maar het gaat om een uitzonderlijke situatie waarvoor altijd de voorafgaande toestemming van de RVA vereist is.

3. Plichten van de zelfstandige

Aansluiten bij het Sociaal Verzekeringsfonds

De zelfstandige moet zich aansluiten alvorens te starten met zijn activiteit. Bij vertraging kan het Riziv een administratieve boete opleggen.

De informatieplicht

De verstandige en voorzichtige aangeslotene brengt zijn Fonds, binnen de 15 dagen, op de hoogte van elke wijziging in de gegevens die op zijn aansluitingsverklaring staan.

Aansluiten bij een ziekenfonds

Dit organisme betaalt de prestaties terug voor de verstrekking van gezondheidszorgen in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering en kent de eventuele vergoedingen wegens arbeidsongeschiktheid toe.

Sociale bijdragen betalen

Elke zelfstandige moet, in principe, sociale bijdragen betalen.

Opvordering

De sociale bijdragen worden berekend en opgevorderd door het Sociaal Verzekeringsfonds, dat in de loop van de eerste maand van elk kwartaal een vervaldagbericht stuurt aan al zijn aangeslotenen die bijdragen verschuldigd zijn. U hebt uw vervaldagbericht niet gekregen? Vraag het onmiddellijk aan.

Beheerkosten

Bij het bedrag van de sociale bijdragen wordt een percentage gevoegd (bepaald door de Minister van Zelfstandigen) voor de beheerkosten van het Fonds.

Termijn

Elke bijdrage moet uiterlijk betaald zijn op de laatste dag van het burgerlijk kwartaal waarop ze betrekking heeft. De bijdrage wordt pas als betaald beschouwd vanaf het ogenblik dat het bedrag op de financiële rekening van het Sociaal Verzekeringsfonds staat. Zo er niet betaald is op de vervaldag, wordt een forfaitaire verhoging van 3 % toegepast per burgerlijk kwartaal van vertraging.

Er moet een bijkomende eenmalige verhoging van 7 % worden toegevoegd vanaf de eerste januari van het burgerlijk jaar, op elke bijdrage of onbetaald bijdragesaldo en waarvan de vervaldag tussen 1 januari en 31 december van het verstreken jaar lag.

Uitzondering: de zelfstandige die met een activiteit start en zich binnen de termijn aansluit, heeft een bijkomend kwartaal de tijd om de sociale bijdragen van de eerste twee kwartalen van zijn activiteit te betalen.

Ondeelbaarheid

De bijdrage is volledig verschuldigd voor elk aangebroken burgerlijk kwartaal, ook al werd de activiteit slechts in een deel van het kwartaal uitgeoefend.

Berekening bij de start van de activiteit

De zelfstandige die zijn activiteiten start, bevindt zich in de beginfase van activiteit voor de berekening van zijn sociale bijdragen. Er worden forfaitaire en voorlopige bijdragen van hem gevorderd gedurende de eerste 12 tot 15 burgerlijke kwartalen.

De forfaitaire bijdragen worden bepaald op basis van een forfaitair inkomen dat de wetgever jaarlijks vastlegt. Het is echter mogelijk om bij te dragen op basis van een inkomen boven het wettelijk forfait om zo een hoge aanpassing te vermijden. De eerste vier kwartalen kan de starter in hoofdberoep onder bepaalde voorwaarden verminderde bijdragen genieten.

Berekening in het definitief stelsel

Heeft een definitief stelsel elke zelfstandige die zijn activiteit sinds meer dan drie volledige burgerlijke jaren uitoefent. Het Sociaal Verzekeringsfonds berekent voorlopige sociale bijdragen op basis van de inkomsten van het derde voorafgaande jaar. Het op het vervaldagbericht vermelde bedrag is dus gebaseerd op geïndexeerde inkomsten van drie jaar geleden.

Aangezien de bijdragen van 2024 voorlopig berekend zijn op basis van de inkomsten van 2021, moet de verhoging van de kosten van het levensonderhoud tussen 2021 en 2024 gecompenseerd worden. Daarom worden de inkomsten van 2021, de basis voor de berekening van de bijdrage, geïndexeerd.

Op dit geïndexeerd inkomen wordt het barema van de sociale bijdragen toegepast, dat afhangt van de bijdragecategorie (bijberoep, hoofdberoep, ...) en van de inkomsten.

Voor een zelfstandige in hoofdberoep wordt een percentage toegepast van:

- 20,5 % per jaar op de inkomensschijf van 0 € tot 72.810,95 €;
- 14,16 % voor de inkomensschijf van 72.810,96 € tot 107.300,30 €.

Onder 16.861,47 € is een minimale bijdrage van 899,15 € verschuldigd. De bijdrage van een zelfstandige in hoofdberoep bedraagt minimaal 899,15 € en maximaal 5.153,06 € per kwartaal.

Voor de zelfstandige in bijberoep gelden dezelfde percentages, maar onder 1.865,45 € betaalt hij geen enkele sociale bijdrage. Als de zelfstandige een pensioen krijgt, bedraagt het percentage 14,7 %.

Naargelang de werkelijke situatie in 2024 kan de zelfstandige zijn betalingen aanpassen aan de evolutie van zijn financiële toestand van 2024.

Als de zelfstandige in de loop van het jaar meent dat zijn inkomsten hoger liggen dan deze die dienen als basis voor de berekening van de bijdrage die op het vervaldagbericht staat, kan hij meer betalen. Hij moet dan enkel contact opnemen met zijn Sociaal Verzekeringsfonds dat de bijdragen zal aanpassen op basis van zijn geraamd inkomen. Zo zal hij een eventuele hoge aanpassing vermijden wanneer het Sociaal Verzekeringsfonds kennis krijgt van zijn werkelijke inkomsten in het betrokken jaar.

Als de bijdragen die van de zelfstandige worden gevorderd in 2024 gebaseerd zijn op hogere inkomsten van 2010 dan deze die hij in de loop van het jaar inde, kan hij vragen om ze te verminderen. Hij moet wel objectieve bewijzen voorleggen van de inkomensdaling. Hij mag echter niet minder betalen dan de verschuldigde minimumbijdrage (bv. 899,15 € per kwartaal voor een zelfstandige in hoofdberoep). Opgelet: als de zelfstandige zijn activiteit in de loop van het jaar start of stopzet, zal zijn inkomen op jaarbasis berekend moeten (voorbeeld: zijn er twee kwartalen gepresteerd, dan moeten de inkomsten met twee worden vermenigvuldigd).

Afrekening

Alle sociale bijdragen worden geregulariseerd op basis van de inkomsten van het overeenkomstige jaar (deze van 2024 voor het jaar 2024). Wanneer het Sociaal Verzekeringsfonds kennis heeft van de werkelijke inkomsten, past het de sociale bijdragen aan en stuurt een afrekening met de te betalen toeslagen of het terug te betalen te veel gevorderde bedrag.

Als de zelfstandige een vrijstelling of een vermindering van sociale bijdragen kreeg en blijkt dat hij te weinig betaalde, is het Sociaal Verzekeringsfonds verplicht om verhogingen toe te passen.

Vrijstelling van bijdragen

De onderworpen in hoofdberoep die zich in een moeilijke financiële of economische situatie bevindt, die tijdelijk van aard is en waardoor hij het moeilijk heeft om zijn sociale bijdragen te betalen, kan een aanvraag indienen om vrijgesteld te worden van de bijdragen. Een toegekende vrijstelling van bijdragen kan het toekomstig pensioenrecht voor de betrokken periode verloren doen gaan.

Ontheffing of vermindering van bijdragen

De zelfstandige die over een zeer laag inkomen beschikt, heeft nog een andere mogelijkheid om hulp te krijgen.

Hij kan, naargelang de aard van zijn onderwerping, de ontheffing of de vermindering van zijn bijdragen aanvragen.

Deze mogelijkheid kan de huidige en toekomstige persoonlijke rechten op de helling zetten (ziekte- en invaliditeitsverzekering, pensioen, ...). De persoon die er gebruik van wil maken, moet dus bewijzen dat deze rechten hem op een andere manier gewaarborgd zijn. Meestal zal deze garantie verzekerd zijn door de partner. Het is ook mogelijk voor de gepensioneerden.

Inning van de bijdragen

Voor elke onbetaalde bijdrage op het einde van een kwartaal wordt een aanmaning gestuurd, die zelf gevolgd wordt door een ingebrekestelling, via een deurwaarder, bij niet-betaling.

In laatste instantie moet het Sociaal Verzekeringsfonds de zelfstandige dagvaarden voor de Arbeidsrechtbank of deze vervolgen door middel van een dwangbevel. De uitvoering van het vonnis of van het dwangbevel gebeurt door tussenkomst van een gerechtsdeurwaarder.

Wijziging van Sociaal Verzekeringsfonds

Elke zelfstandige kan van Fonds veranderen onder volgende voorwaarden:

- Sinds vier jaar aangesloten zijn bij hetzelfde Fonds;
- De formaliteiten vervuld hebben voor 30 juni, om ten vroegste in werking te treden op 1 januari van het volgende jaar;
- In orde zijn met de sociale bijdragen.

De wijziging is niet meer mogelijk na 1 januari van het jaar waarin de aangeslotene de pensioenleeftijd bereikt of een vervroegd pensioen trekt als zelfstandige.

4. Uw bijdragen naar boven aanpassen

Het Sociaal Verzekeringsfonds:

- Berekent en int de sociale bijdragen
- Brengt het ziekenfonds op de hoogte van de betaling van de bijdragen met betrekking tot een jaar
- Brengt zijn aangeslotenen op de hoogte van hun rechten en plichten op sociaal vlak
- Verleent bepaalde rechten: moederschapshulp, overbruggingsrecht, ouderschapsverlof, mantelzorg.

5. Pas uw bijdragen naar beneden aan

De gezinsbijslag

De zelfstandige kan aanspraak maken op kinderbijslag, op kraamgeld of op de adoptiepremie. Er bestaan bijzondere gezinsbijslagen voor de gepensioneerde of invalide gerechtigden, wezen of gehandicapten, voor eenoudergezinnen, ... Hun recht op gezinsbijslag wordt beheerd door Camille, het UCM Gezinsbijslagfonds.

De prestaties in verband met het moederschap

De zelfstandige kan aanspraak maken op de moederschapsuitkering tijdens de periode van moederschapsrust.

De vergoedbare moederschapsrust bedraagt minimaal 3 weken en maximaal 12 weken (verlengd met een week in het geval van meerlingen). Een deel van dit moederschapsverlof kan deeltijds worden opgenomen. De nodige stappen moeten bij het ziekenfonds worden gezet.

De moederschapshulp bestaat uit de toekenning van 105 gratis dienstencheques na de bevallingsrust. Er moet geen enkele aanvraag ingediend worden. Het Sociaal Verzekeringsfonds regelt het allemaal.

Bovendien wordt de zelfstandige die bevalt, vrijgesteld van betaling voor de sociale bijdrage die volgt op het kwartaal van de bevalling voor zover haar de moederschapsuitkering werd betaald. De bijdrage zal geannuleerd worden en er zal met dit kwartaal rekening worden gehouden voor de berekening van het pensioen.

Vaderschaps- en geboorte-uitkering

Als een kind wordt geboren met wie de vader door afstamming of co-ouderschap verwant is, heeft de zelfstandige recht op een vaderschapsverlof van maximaal 20 volledige of 40 halve dagen. In dat geval kan hij een vaderschaps- en geboorte-uitkering ontvangen via zijn sociaal verzekeringsfonds. Als het vaderschapsverlof niet langer duurt dan 8 volledige of 16 halve dagen, kan hij bovendien ook een geboortetoeelage krijgen die bestaat uit de terugbetaling van 15 dienstencheques.

De gezondheidszorg

De zelfstandige kan in principe de dekking voor gezondheidszorg genieten vanaf de eerste dag van het kwartaal waarin de hoedanigheid van houder verworven is en voor zover hij zijn eerste sociale bijdrage betaalde of ervan werd vrijgesteld. Er wordt een ziekenfondsbon naar zijn ziekenfonds gestuurd.

De arbeidsongeschiktheidsuitkeringen

Deze dekken de arbeidsongeschiktheid. Er moet een wachttijd van zes maanden volbracht worden.

De vergoedbare periode gaat in op de eerste dag van ongeschiktheid als deze minstens 8 dagen duurt en komt overeen met de twaalf volgende maanden van ongeschiktheid.

De invaliditeit gaat in na de vergoedbare ongeschiktheidsperiode.

Deze vergoedingen openen ook het recht op de geboorte-uitkering.

Het familieplan (mantelzorg)

Als er zich bijzondere familiale gebeurtenissen voordoen (ernstig ziek familielid, begeleiding van een naaste op het levenseinde, handicap van een kind, ...), is het voor een zelfstandige moeilijk om zijn privéleven te verenigen met zijn beroepsleven.

De maatregelen van het familieplan zijn bedoeld om hem bij te staan tijdens deze beproeving.

Rouwverlof

Als een naast familielid overlijdt, ontvangt u een uitkering tijdens uw rouwverlof van maximaal 10 dagen.

Het pensioen

De zelfstandigen, helpende zelfstandigen en meewerkende partners kunnen onder bepaalde voorwaarden aanspraak maken op een rustpensioen. Bij een overlijden of scheiding kunnen hun partners of ex-partners ook een specifiek pensioen genieten.

Het rustpensioen

Het pensioen wordt toegekend aan een persoon die een beroepsactiviteit ten persoonlijke titel als zelfstandige of helper kan bewijzen. Een volledige loopbaan telt 14.040 dagen. De wettelijke pensioenleeftijd ligt vandaag op 65 jaar. De zelfstandige kan zijn pensioen eerder aanvragen onder bepaalde voorwaarden, zoals leeftijd en aantal jaren loopbaan.

Toegestaan werk

De gepensioneerde van boven de 65 of de begunstigde van een vervroegd pensioen met een loopbaan van 45 jaar, kan een beroepsactiviteit uitoefenen. Dit kan enkel met de toestemming van het organisme dat het pensioendossier heeft onderzocht. Deze activiteit is niet onderworpen aan een beperking van inkomsten.

Soms moet de activiteit beperkt worden. Sommige gepensioneerden (jonger dan 65 (behalve uitzondering), de begunstigten van enkel een overlevingspensioen, ...) mogen dus geen beroepsinkomsten innen boven de grens die de wetgever vastlegde. Worden deze limieten overschreden, dan volgen er sancties.

Het vrij aanvullend pensioen (VAP)

Met het VAP kan de zelfstandige het bedrag van zijn toekomstig pensioen optrekken met vrijwillige betalingen. Denk aan het VAP van het UCM !

6. Rechten na stopzetting van de activiteit

De zelfstandige in hoofdberoep die zijn activiteit stopzet, kan bepaalde rechten behouden.

De voortgezette verzekering

Onder bepaalde voorwaarden kan hij vrijwillig blijven bijdragen gedurende een beperkte periode (in principe twee jaar), in afwachting dat hij zich kan aansluiten bij een ander sociale-zekerheidsstelsel.

De gelijkstelling wegens ziekte

Het gaat om de gelijkstelling van inactiviteitsperiodes wegens ziekte of invaliditeit met werkelijke activiteitsperiodes, zonder betaling van sociale bijdragen. Er zijn daarnaast nog andere types van gelijkstelling mogelijk (studies, legerdienst).

Het overbruggingsrecht

Een gefailleerde zelfstandige kan, onder bepaalde voorwaarden, zijn sociale rechten behouden gedurende maximaal vier kwartalen en maandelijkse vergoedingen uitbetaald krijgen gedurende maximaal 12 maanden.

Dat geldt ook voor zelfstandigen die in collectieve schuldbemiddeling zijn of die noodgedwongen hun activiteit moeten onderbreken, naar aanleiding van een gebeurtenis buiten hun wil (brand, allergie, wegenwerken, verlies van klanten, crisis in de sector ...) of wegens economische redenen.

Infonota|Zelfstandigen

Dit is een informatieve nota die een beknopt overzicht geeft van de rechten en plichten van starters en zelfstandigen.

V. U.: Jean-Benoît Le Boulengé | UCM Sociaal Verzekeringsfonds Vereniging zonder winstoogmerk | Nr. 0409089679 - RPM Liège Namur
FSMA 18700A - Chaussée de Marche, 637 - 5100 Namur - Tél. : 081/32.07.05 -| cas@UCM.be – UCM.be